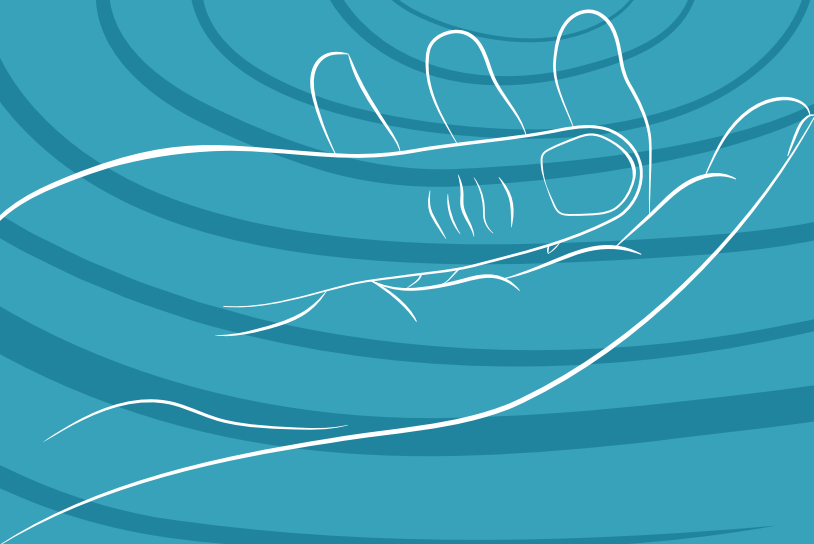

Gids voor Eredienst en Liturgie

Een compacte
handreiking voor
de verzorging van
een eredienst in
het Apostolisch
Genootschap

Colofon

Titel: Gids voor Eredienst en Liturgie

Uitgegeven door: Apostolisch Genootschap

Samenstelling: Jan Zwart en Theo Kiffers

Eindverantwoording: Nanda Ziere en Marten van der Wal

Illustraties & ontwerp: Merijntje aan de Rijn (Merijntje Betzema)

Druk: Tromp Print & Packaging, Rotterdam

Uitgiftejaar: 2025

Copyright: © 2025 Het Apostolisch Genootschap, Baarn | Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Apostolisch Genootschap.

Contactgegevens:

Het Apostolisch Genootschap

't Hoogt 4, 3743 AT Baarn

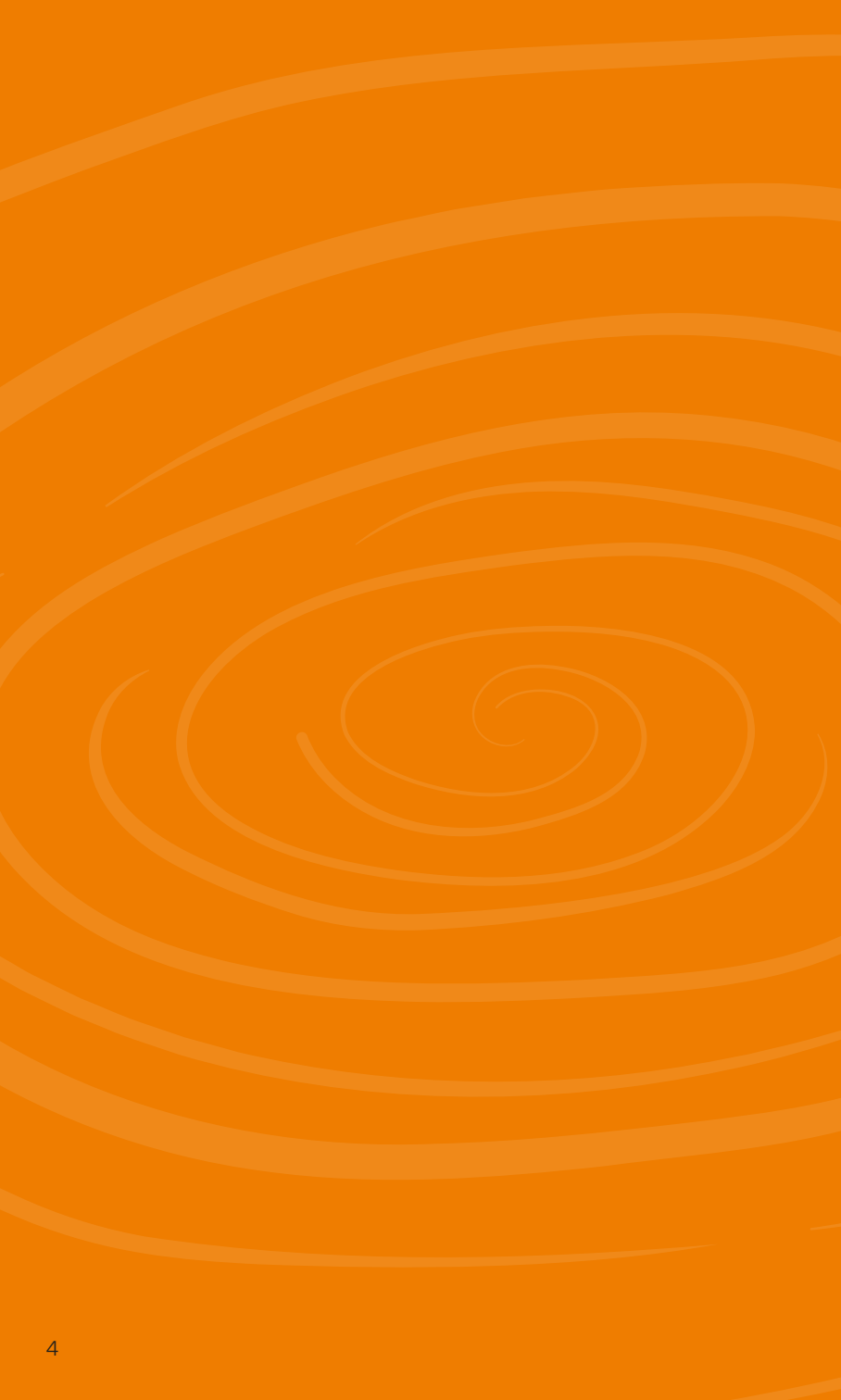
Postbus 116, 3740 AC Baarn

035-5488777

info@apgen.nl

Gids voor Eredienst en Liturgie

Een compacte
handreiking voor
de verzorging van
een eredienst in
het Apostolisch
Genootschap

Inhoud

Voorwoord	7
1. Inleiding	11
2. Grondslag van ons geloof	15
3. Religieus-humanistische zingeving	19
4. Liturgie van de eredienst	23
a. Gebed voor de dienst	23
b. Klop op de deur	24
c. Welkom	24
d. Weekbrief	24
e. Compositie, inhoud en presentatie	25
f. Zang, muziek, beeld en stiltemomenten	26
g. Amen	27
h. Gebed voor de rondgang	28
i. Rondgang	28
j. Aanbieding	29
k. Afsluitend gebed	29
l. Afsluiting van de dienst	30
m. Bijzondere aandacht tijdens een eredienst	30
5. De gemeenschap	35
a. Leerhuis en herberg	35
b. Liturgische kalender	36
6. Heilshandelingen en rituelen	39

De gemeenschap
is een herberg
en een oefenplaats
voor het voeden
van onze
empathie en
onze religiositeit.

Voorwoord

In het leven van apostolische mensen staan reflectie en verbondenheid centraal. Om met aandacht stil te staan bij wat ons werkelijk en diep raakt in het volle leven, zoeken we elkaar op. Tijdens erediensten bieden onze rituelen en de liturgie een veilige en herkenbare structuur die onze identiteit bevestigt. De gemeenschap is een herberg en een oefenplaats voor het voeden van onze empathie en onze religiositeit.

Hier groeien we in het verwezenlijken van ons ideaal en het werkelijk zien van de ander. De ander *dichtbij*, maar ook de ander die ik in het alledaagse leven tegenkom, mijn medemens. Op deze momenten delen we onze ervaringen met geloof, vertrouwen, vergeving, genade en liefde. Het vraagt van geestelijk verzorgers aandacht, kennis, oefening en prudentie om dit met zorg, op hun eigen wijze en op de juiste wijze te doen. Het vraagt bewust *representant van het heilige** te zijn.

Om hierbij behulpzaam te zijn én omdat we graag helder willen zijn wat we in onze erediensten van elkaar verwachten, hebben we deze gids geschreven. Daar waar in de loop van de jaren nieuwe inzichten zijn ontstaan, vormt het een actuele visie op eredienst en liturgie en biedt tevens volop kansen voor inhoudelijke verdieping.

Zr. Nanda Ziere en br. Marten van der Wal

** Weekbrief 33 2023, N. Ziere: 'Ons wijden aan het nieuwe'
En toch ... nu, in deze tijd, in mij, geen herhaling van zetten
maar weer een nieuw begin. Dat gebeurt bij mij in een
heilige samenspraak met m'n ziel. Daarmee bedoel ik het
luisteren naar alle stemmen in jezelf, waarbij je ontdekt
wat de liefde zou doen in deze situatie met jouw inbreng.
Samenspraak omdat het soms eigenwijze, weerbarstige
en tegenspuiterende zelf in contact komt met het diepere,
oorspronkelijke, zuivere: met het goddelijke. Met mijn
schone zelf zonder buitenkant of franje. En heilig omdat er,
doordat het puur is, een verfrissende werking van uitgaat.
Het draagt bij aan mijn vertrouwen. Het vraagt aandacht,
overgave en misschien daarom ook wel moed om deze
intieme eerlijkheid in jezelf op te zoeken.*

Het woord
liturgie is afgeleid
van *leitourgia*,
Oudgrieks voor
'dienst aan het
volk, aan de
gemeenschap'.

Hoofdstuk 1

Inleiding

Binnen Het Apostolisch Genootschap is het begrip ‘liturgie’ niet ingeburgerd. Vermoedelijk komt dit voort uit de afstand die binnen het apostolische werk vanaf het begin is gegroeid ten opzichte van de kerken, hun geloofsleer, gebruiken en terminologie. Inmiddels leven we in andere tijden. We kunnen zonder bezwaar gebruikmaken van gangbare kerkelijke benamingen, zolang ze bij ons passen. Het woord ‘liturgie’ is daar een voorbeeld van.

Het woord ‘liturgie’ is afgeleid van *leitourgia*, Oudgrieks voor ‘dienst aan het volk, aan de gemeenschap’. In de Griekse stadstaten verwees het oorspronkelijk naar een vrijwillige bijdrage voor het onderhoud van de gemeenschap, later ook naar een verplichte vorm van belasting. In het Grieks van het Nieuwe Testament werd de term overgenomen en kreeg hij een specifiek christelijke betekenis: meestal vertaald als ‘werk’ of ‘taak’.

De verscheidenheid aan definities en omschrijvingen van het begrip ‘liturgie’ is groot, wat enige ruimte biedt. Wij beschrijven liturgie als het geheel van samenstellende elementen dat voorziet in de inhoud en vorm van een eredienst, en dat tegelijkertijd structuur en samenhang brengt. In de apostolische liturgie spelen traditie en geschiedenis een belangrijke rol, evenals de actuele beleving van de aanwezigheid en de sfeer van het samenzijn.

Liturgische aanwijzingen hebben in zekere zin een voorschrijvend karakter. Voor een eredienst gelden afspraken

waar de voorganger zich aan houdt. Hierin herkennen we een apostolische identiteit. Tegelijkertijd worden onze diensten gekenmerkt door een grote mate van vrijheid. Naast het weloverwogen uitspreken van gevoelens is er vooral behoefte aan authenticiteit. Daar hoort improvisatie bij; een dienst moet levend blijven. Zo ontstaat een bezielde verband dat de erediensten een dynamisch karakter geeft.

Deze gids is geschreven als houvast en beoogt kaders te bieden voor zowel inhoud als vorm. Tegelijkertijd moedigt hij aan om deze flexibel te hanteren, met fijngevoeligheid voor de behoeften en mogelijkheden van het moment. Het streven om de ontstane ruimte te benutten, is dan ook een wezenlijk onderdeel van de apostolische identiteit.

Scan voor de achtergronden of recente ontwikkelingen bij hoofdstuk 1 de QR-code.

Hoofdstuk 2

Grondslag van ons geloof

In de geschiedenis van het apostolische werk zijn de grondslagen van het geloof meerdere malen opnieuw verwoord. In november 2017 is een nieuwe formulering vastgesteld onder de titel *De grondslag van ons geloof*. Deze tekst vormt een belangrijk uitgangspunt voor de inhoud van zowel de erediensten als de rituelen.

De grondslag van ons geloof

De schepping ervaren we als een niet te bevatten mysterie, dat ons met ontzag vervult. We beseffen dat alle leven een eindig deel is van een oneindig, ondeelbaar geheel.

Omdat we geloven dat alle leven uit één oorsprong voortkomt, willen we elk mens als gelijkwaardig zien en steeds weer zoeken naar wat ons verbindt. We geloven dat de macht waaruit alles ontstaan is, ook in mensen werkzaam is en tot uitdrukking kan komen in liefdevol handelen. Vanuit dat besef willen we zin aan ons leven geven.

Als we het woord 'God' gebruiken, doen we dat om een naam te geven aan dat wat ons overstijgt en ontroert om zo, binnen de menselijke werkelijkheid, ruimte te maken voor het onzegbare.

Wij ontlene vertrouwen aan het vermogen om in alle omstandigheden een liefdevol mens te zijn of opnieuw te worden. Dat vertrouwen geeft ons moed in het eigen leven waarden als compassie, duurzaamheid en solidariteit beleefbaar te maken.

We voelen de verantwoordelijkheid om te kiezen voor deze waarden en willen in liefde werken aan een menswaardige wereld. Apostolisch-zijn is geloven en werken. Het geeft zin aan ons bestaan en draagt bij aan ons levensgeluk.

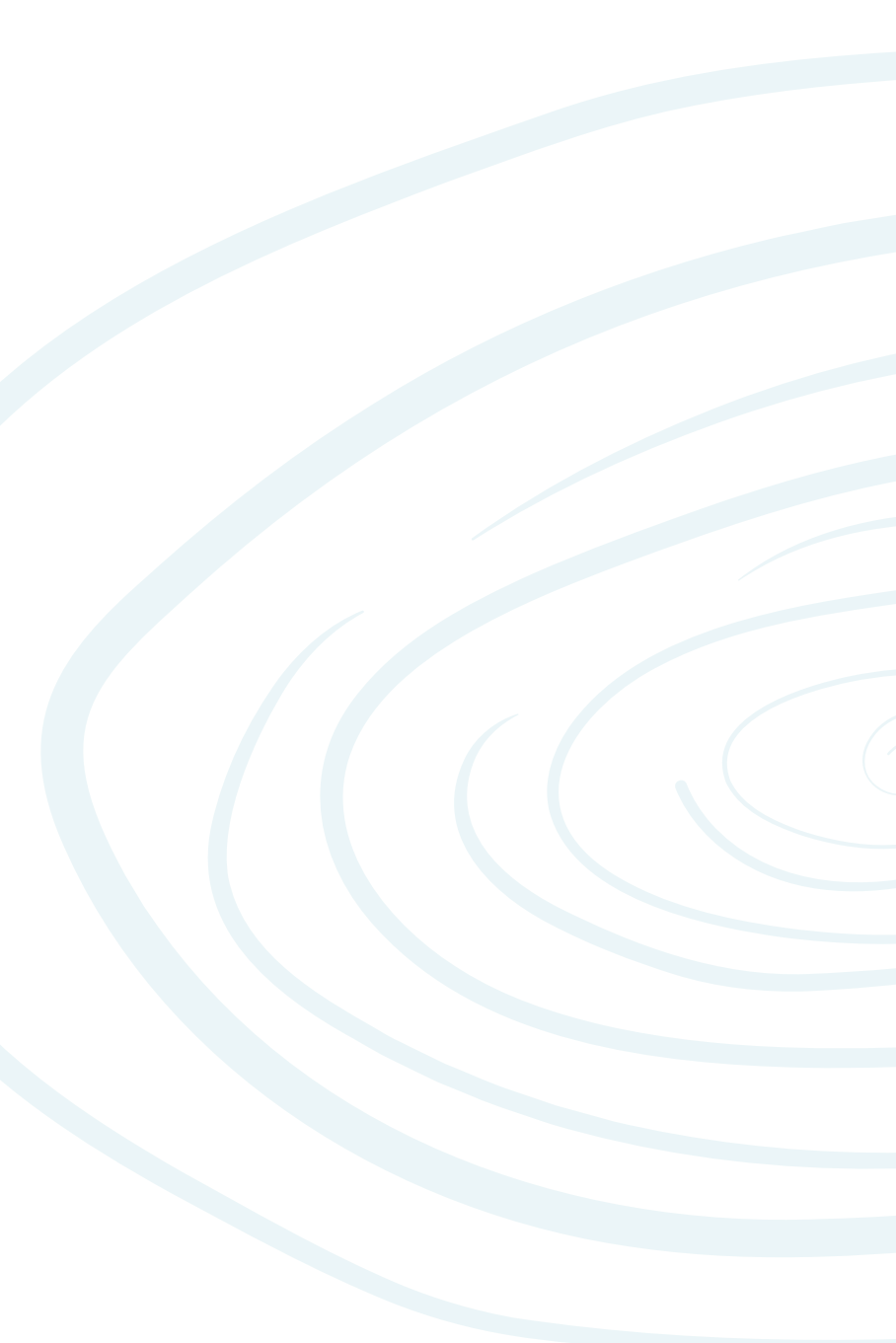
Het licht van de liefde willen we koesteren en van generatie op generatie overdragen.

Achtergrond: Tijdens de voorgangersconferentie in november 2017 lichtte districtsvoorganger Inge de Bos de grondslag toe.

Scan de QR-code.

Scan voor de achtergronden of recente ontwikkelingen bij hoofdstuk 2 de QR-code.

Voor ons
betekent
religiositeit
het beseft
deel te zijn
van een
groter geheel.

Hoofdstuk 3

Religieus-humanistische zingeving

Het Apostolisch Genootschap profileert zichzelf sinds 2015 als een religieus-humanistische beweging. Religieus humanisme is een stroming binnen het religieuze landschap met een rijke geschiedenis van vele eeuwen en de term wordt ook door andere levensbeschouwelijke groeperingen gebruikt. Door de tijd heen zijn er diverse omschrijvingen van religieus humanisme ontstaan. Een moderne definitie, zoals gebruikt door historicus Jos de Wit in zijn boek over de ontwikkeling van deze beweging, luidt als volgt:

Religieus humanisme is een levenshouding waarbij de mens wordt gezien als (relatief) vrij in denken en handelen, gericht op het nastreven van een zinvol persoonlijk leven en een humane samenleving, en als verbonden met en betrokken op de kosmos om zich heen. Hierbij wordt inspiratie gevonden in verschillende levensbeschouwelijke bronnen.

De ontwikkeling van het religieus humanisme kent een lange en rijke geschiedenis, waarin het denken over zingeving en menswaardigheid steeds opnieuw vorm kreeg. Ook het Apostolisch Genootschap heeft in deze traditie een eigen weg gevonden. Vanuit een christelijke oorsprong heeft het genootschap zich door de jaren heen ontwikkeld tot een religieus-humanistische beweging waarin liefde, verbondenheid en eigen verantwoordelijkheid centraal staan. Dit betekent dat wij ons laten inspireren door zowel religieuze als humanistische bronnen en onze zingeving vormgeven in

de ontmoeting met anderen en de wereld om ons heen. In deze levenshouding klinkt het besef door dat de mens zelf betekenis geeft aan het leven, in een voortdurende wisselwerking tussen persoonlijke vrijheid en maatschappelijke betrokkenheid.

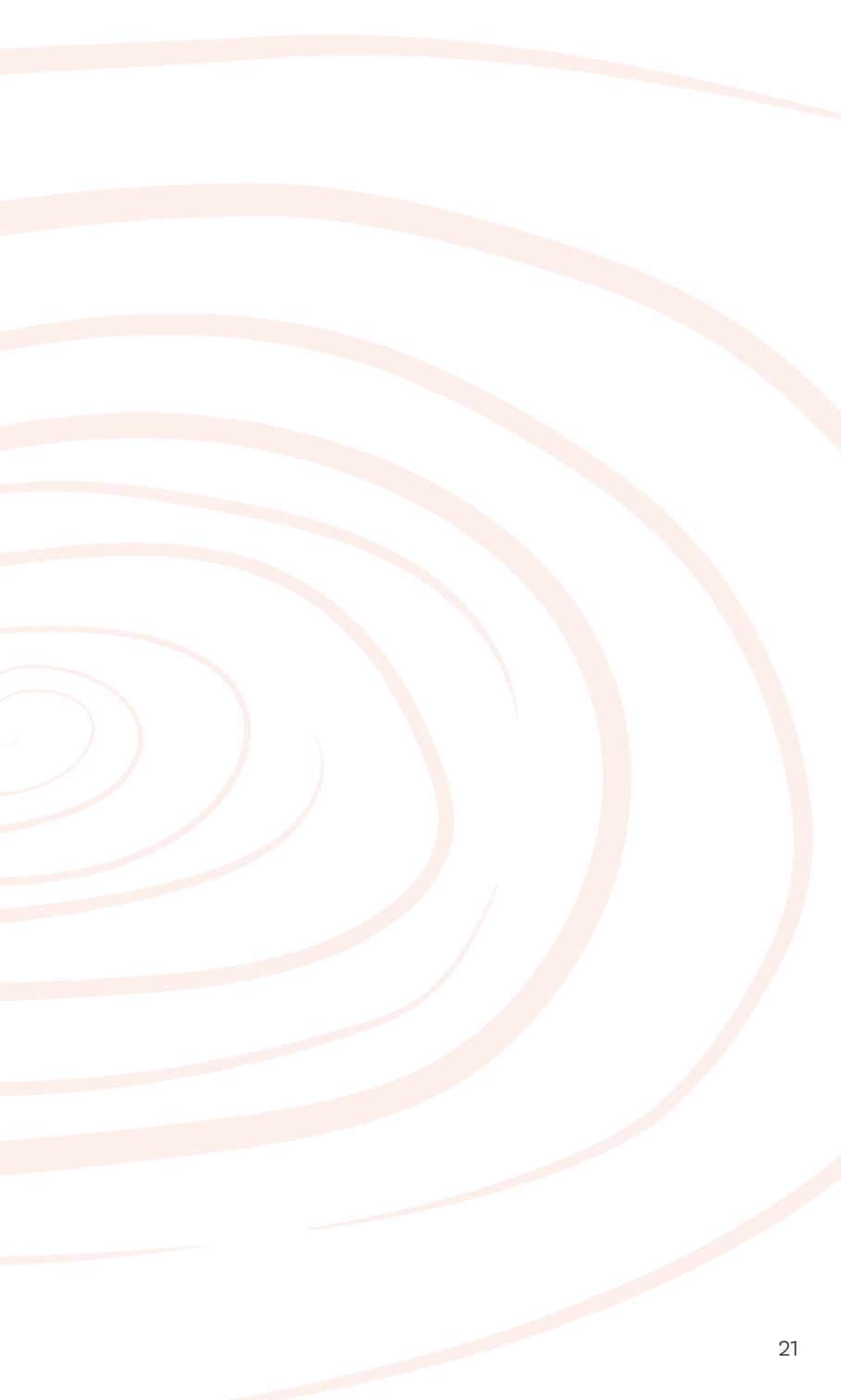
Voor ons betekent religiositeit het besef deel te zijn van een groter geheel. We voelen ons geborgen in het leven dat ons is gegeven en willen daar zin aan geven. Deze zingeving vloeit voort uit kernwaarden zoals verwondering, verbondenheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid, en leidt tot een humane ethische levenshouding ten opzichte van andere mensen, de natuur en de aarde waarop wij leven.

Achtergrond: Historische ontwikkeling van het religieus humanisme.

Scan de QR-code.

Scan voor de achtergronden of recente ontwikkelingen bij hoofdstuk 3 de QR-code.

In de eredienst

komen het

overstijgende,

het lerende

en het sociaal-

emotionele samen.

Hoofdstuk 4

Liturgie van de eredienst

a) Gebed voor de dienst

Neem een moment om als het ware 'religieus de voeten te vegen' voordat je de zaal betreedt. Dit is een moment van loskomen van het alledaagse en je verbinden met het grotere geheel: je geloof, de schepping, en de mensen die op verschillende momenten en plaatsen met hetzelfde bezig zijn.

In je gebed vraag je om wijsheid, ontvankelijkheid en een open hart en geest. Je zoekt naar woorden voor dat waar je op hoopt en naar verlangt - om een ruimte te betreden waarin je vertrouwen wordt gevoed, waarin je zowel krachtig als kwetsbaar durft te zijn, en waarin je openstaat voor hulp. Je verbindt je met het hoogste in jezelf en met de opdracht om voor te gaan. Dit kan het vertrouwen geven om de dienst met overtuiging te leiden.

Je streeft ernaar om de liefde te laten prevaleren in de samenkomst en de aanwezigen te bemoedigen en te inspireren tot een liefdevol leven. De plek waar je dit gebed uitspreekt, kan per keer verschillen.

Na dit gebed lopen de voorgangers naar de grote zaal en voordat men naar binnen gaat, klopt de voorganger op de deur. Deze klop symboliseert een stil en zuiver verlangen: mag ik écht bij je binnenkomen, bij wat voor jou goed en heilig is? (WB 29/2024)

b) Klop op de deur

Samen met het voorafgaande gebed vormt dit de overgang naar de eredienst. Het is een symbolisch gebaar, een vraag om binnen te mogen komen bij de mensen die je zult ontmoeten. Het herinnert je eraan jezelf uit het middelpunt te halen en te beseffen dat een eredienst alleen kan ontstaan in de ontmoeting.

Traditiegetrouw gaan de aanwezigen staan bij de binnenkomst van de voorganger(s) als blijk van welkom en erkenning. Zo verheffen we, zowel letterlijk als figuurlijk, het ogenschijnlijk gewone moment van binnenkomen tot een bijzonder begin van de dienst.

c) Welkom

Je heet iedereen van harte welkom en benoemt de verbondenheid met alle mensen, zowel hier als elders. Dit begint met het besef dat we geliefde en geziene mensen zijn, dat we hier samenkomen, dat we er nog zijn. Vandaag richten we ons op de kern van ons mens-zijn.

Begin met aandachtig kijken en benoem waarop je je wilt richten: dat iedereen welkom is, dat we samen op dit moment een gemeenschap vormen en elkaar daardoor veel kunnen brengen. Wees ontvankelijk. Verwerk zowel grote als kleine actualiteiten in de begroeting.

d) Weekbrief

Voor de dienst begint, wordt vaak de *dientafel* geschikt. Er staat water om tussendoor te drinken, en er ligt een Bijbel en/of een *Leven in Liefde* - symbolen die laten zien dat ons gedachtegoed geworteld is in een lange traditie van

apostolische veelkleurigheid. Ze herinneren ons eraan dat we niet alles uit onszelf halen, maar ons laten inspireren door het leven en de woorden van Jezus en vele anderen. Vaak staan er bloemen, soms een doopschaal, maar altijd een dienschaal - een symbool van een nieuwe kans.

Daarnaast ligt er een persoonlijk 'spiekbriefje' en de weekbrief, die met een aanhef als *Geliefd mens* niemand wil uitsluiten. De weekbrief biedt een inhoudelijke oriëntatie voor de eredienst, waarin thema's worden verdiept en voorgelezen. Zo draagt hij bij aan de ontwikkeling van de cultuur binnen het genootschap en aan de verbondenheid tussen apostolischen in alle gemeenten. Toch is de weekbrief niet het belangrijkste onderdeel van een eredienst. Dat is de ontmoeting. De weekbrief dient als middel om tot een inspirerende ontmoeting te komen.

e) Compositie, inhoud en presentatie

Een goede eredienst vraagt om een inhoudelijke balans. Naast de ontvangen opdracht om de dienst te verzorgen - meestal vastgesteld tijdens de voorafgaande districtsvergadering - zijn er drie essentiële aspecten die niet mogen ontbreken:

- **Het religieuze, transcendent aspect**

Onze verwondering over (de) schepping, het gevoel deel uit te maken van een ondeelbaar geheel. Verwondering omvat hier ook de andere kant: verbijstering over het leven, de schepping en de gebeurtenissen daarin. Dit zet ons aan tot reflectie en helpt ons opnieuw balans te vinden, zodat we het alledaagse leven weer kunnen oppakken - niet zoals voorheen, maar met een vernieuwd perspectief. De weekbrief en de eredienst die daaruit voortvloeit, bieden hiervoor een beproefd kader.

- **Het maatschappelijke, lerende aspect**

We maken deel uit van een samenleving die voortdurend in beweging is en om reflectie vraagt. Dit biedt ons de kans om te leren van wat er gebeurt, in samenhang met het thema van de weekbrief.

- **Het sociaal-emotionele aspect**

De eredienst gaat over wat wij als mensen te doen hebben in het leven. Dit is een opdracht, zeker - de liefde laten spreken in ons doen en laten. Zo verbinden we het religieuze met ons humane handelen en geven we vorm aan ons verlangen om een liefdevol mens te zijn.

In de eredienst komen dus drie aspecten samen: het transcendente (het overstijgende), het cognitieve (wat leer ik?), en het sociaal-emotionele (wat delen we?). Dit alles draagt bij aan de verbeelding van het volle leven.

f) Zang, muziek, beeld en stiltemomenten

Zang en muziek zijn onmisbaar in een eredienst. Muziek tilt ons op uit individuele overdenkingen en samenzang geeft kracht en bemoediging. Een goede afstemming met dirigenten en begeleiders helpt om een bezielende compositie te creëren. De verbindende kracht van gemeenschapszang is bekend: het geeft steun om samen dezelfde woorden te zingen. Toch is deelname altijd een vrije keuze.

Waar mogelijk biedt instrumentale muziek een moment van verstillend en introspectie - een religieuze ervaring zonder woorden. Ook hierbij is balans en afstemming essentieel.

Beeld en stilte als verrijking

Een beeld zegt meer dan duizend woorden. We kennen allemaal het gevoel diep geraakt te worden door wat we zien. Visualisatie kan direct contact oproepen met een ervaring, zonder dat daar woorden voor nodig zijn. Stil kijken naar beelden en daarop reflecteren kan krachtige gedachten en gevoelens oproepen.

Het gebruik van beelden als aanvulling op de eredienst vraagt wel om zorgvuldige overweging. Bij videofragmenten, bijvoorbeeld van YouTube, moet rekening worden gehouden met auteursrechten. Bovendien geldt hier hetzelfde als bij muziek en zang: beelden moeten altijd in dienst staan van de eredienst en de ontmoeting met de gemeenschap.

Achtergrond: Muziekbibliotheek.

Scan de QR-code aan het einde van het hoofdstuk.

g) Amen

Op verschillende momenten in de dienst wordt een 'Amen' uitgesproken, bijvoorbeeld na het voorlezen van de weekbrief. Hiermee bekrachtigt de voorlezer dat de voorgelezen woorden ook door hem of haar zo worden beleefd. Tegelijkertijd biedt het de gemeenschap de gelegenheid ditzelfde te doen door eveneens 'Amen' uit te spreken - *Zo moge het zijn.*

Ook het gebed voor de rondgang en eventueel het afsluitende gebed worden afgesloten met een 'Amen' als bevestiging van de uitgesproken woorden.

h) Gebed voor de rondgang

Dit gebed is een uiting van een vernieuwd bewustzijn, voortgekomen uit de samen beleefde eredienst. Het symboliseert de mogelijkheid tot onderlinge aanvaarding en een nieuw begin. We verbinden ons met de afspraak die we met het leven hebben: ons ideaal, de schepping waarvan we deel uitmaken en waarvoor we verantwoordelijkheid willen dragen.

In onszelf maken we zo ruimte voor de rondgang, waarin we ons verlangen om een liefdevol mens te zijn bevestigen. Het is niet noodzakelijk fysiek aan de rondgang deel te nemen; het kan volstaan om dit gebed in stilte te beamen.

i) Rondgang

De rondgang is een persoonlijke én gemeenschappelijke uitdrukking van het besef dat in het voorafgaande gebed is uitgesproken. Dit ritueel is een dragend element binnen onze apostolische identiteit. We gebruiken hierbij ouwel en wijn - krachtige symbolen die ons verbinden met de levensinstelling van Jezus van Nazareth en met onze geschiedenis.

Tijdens de rondgang worden de woorden uitgesproken: *Uw voornemen om een liefdevol mens te zijn, wordt hiermee bevestigd.* Dit is een wezenlijk onderdeel van het ritueel, maar er gebeurt tegelijkertijd veel meer, op een niveau dat met woorden niet volledig te vatten is.

Voor degenen die via een livestream of op een andere manier verbonden zijn, spreekt de voorganger deze woorden apart uit. Hij of zij neemt eerst zelf een in wijn gedoopte ouwel en deelt deze vervolgens uit aan de anderen die

helpen bij het uitreiken. Daarna wordt eenieder die wil deelnemen aan de rondgang uitgenodigd om deel te nemen.

Hoewel de essentie van de rondgang grotendeels hetzelfde is gebleven, zijn er in de loop van de tijd steeds vernieuwde inzichten over vorm en inhoud ontstaan. Hierdoor is de rondgang als apostolisch ritueel een rijke traditie geworden waarover ook veel is geschreven. Het is de moeite waard om de achtergronden eens te raadplegen.

Achtergrond: Historische ontwikkeling rondgang.

Scan de QR-code aan het einde van het hoofdstuk.

j) Liefdesaanbieding

Veel mensen brengen tegenwoordig hun geldelijke aanbieding digitaal. In de meeste gemeenschappen is er echter nog één keer per maand gelegenheid om een fysieke geldelijke bijdrage te geven.

De liefdesaanbieding wordt gezien als een uiting van dankbaarheid, liefde en verantwoordelijkheid.

k) Afsluitend gebed

In het gebed na de rondgang spreken we dankbaarheid uit voor wat in de ontmoeting is ontstaan. Ook wordt de waarde van de liefdesaanbiedingen - zowel digitaal als fysiek - benoemd.

Het gebed eindigt met een aansporing of bemoediging: de oproep om een mens te zijn met een innerlijke opdracht, een liefdevol en verantwoordelijk mens. Zo'n levenshouding draagt bij aan het eigen levensgeluk.

In de afgelopen jaren krijgt dit afsluitende gebed steeds vaker een andere vorm, zoals een lied, een gedicht of een tekst uit bijvoorbeeld *Leven in Liefde*. Belangrijk is dat er altijd een aansporing of bemoediging in doorklinkt, zodat men de dienst verlaat met een gevoelde opdracht: de liefde in ons doen en laten te laten doorklinken, elke dag opnieuw.

Achtergrond: Momenten van concentratie.

Scan de QR-code aan het einde van het hoofdstuk.

l) Afsluiting van de dienst

De uiteindelijke afsluiting van de dienst kan beknopt, maar moet duidelijk, herkenbaar en waardig zijn. De voorganger verlaat als eerste de zaal en neemt, indien van toepassing, de buidel met liefdesaanbiedingen mee. Over het algemeen wordt de zangers gevraagd om een lied te zingen bij het uitgaan van de zaal.

m) Bijzondere aandacht tijdens een eredienst

In een gemeenschap van mensen die in zekere zin 'samen door het leven gaan', zijn er momenten die extra aandacht vragen. Dit geldt voor bepaalde zondagen, zoals de eerste en derde zondag van de maand, maar ook voor bijzondere gelegenheden zoals huwelijksjubilea, welkom en afscheid nemen.

Heilshandelingen zoals de *Doop*, de *Huwelijksbevestiging*, de *Confirmatie* (lidmaatbevestiging) en het *Sluiten van het Levensboek* worden in deze gids kort beschreven. Een uitgebreide beschrijving is beschikbaar via de bijgevoegde QR-code.

- Aandacht voor de doopbelofte

Op de eerste zondag van de maand is het al decennialang gebruik om - waar mogelijk - extra aandacht te besteden aan de jeugd en aan de doopbelofte. Soms is de weekbrief hierop afgestemd, in andere gevallen bereiden de jongeren een bijdrage voor in de dienst.

Vaak wordt op deze zondag ook de doopbelofte herdacht. De gemeenschap staat op als teken van betrokkenheid en spreekt zich uit om bij te dragen aan een veilige omgeving waarin kinderen kunnen opgroeien en zich ontwikkelen tot zelfstandige en bewuste mensen. Dit gebeurt vanuit universele waarden, geïnspireerd door onze Grondslag.

- Gedachtenis aan hen die ons zijn voorgegaan

Het moment van gedachtenis aan hen die ons zijn voorgegaan is van grote waarde en vraagt concentratie van de gemeenschap. Dit ritueel vindt vaak plaats voorafgaand aan het gebed voor de rondgang, al kan in bepaalde gevallen een ander passend moment worden gekozen, mits het gewijde karakter behouden blijft.

De woordkeuze voor dit ritueel is vrij. Wanneer we hier aandacht aan geven, kan ons een gevoel van ondeelbaarheid overkomen - een religieuze ervaring op zich. Dit moment van reflectie stelt ons in staat om in dankbaarheid stil te staan bij de betekenis van degenen die ons zijn voorgegaan. Dit kan zowel op universeel niveau, gericht op de mensheid en haar geschiedenis, als op persoonlijk niveau, gericht op degenen die we ons herinneren - binnen de apostolische gemeenschap en in ons persoonlijke leven.

Elke derde zondag van de maand concentreren we ons op dit bewustzijn en drukken dit symbolisch uit in een eenvoudig ritueel. De voorganger nodigt de gemeenschap uit om op te staan, spreekt zich in eigen bewoordingen uit over de betekenis van dit moment en neemt vervolgens een korte stilte in acht. Dit hoeft geen minuut te duren; tien tot twintig seconden volstaat en voorkomt een gevoel van ongemak. Een lied of instrumentale muziek kan dit moment bekrachtigen.

- Huwelijksjubilea

Echtparen en partners hebben de mogelijkheid om tijdens een dienst aandacht te geven aan de viering van hun huwelijk of geregistreerd partnerschap. Het initiatief hiervoor ligt bij henzelf, en de vorm wordt in overleg bepaald.

Ook het beëindigen van een huwelijk of relatie kan, op verzoek van de betrokkenen, met aandacht en een passend ritueel worden gemarkeerd. Dit gebeurt altijd in goed overleg met alle betrokkenen.

- Voorstellen en afscheid nemen

Een gemeenschap is voortdurend in beweging; mensen maken er tijdelijk of langdurig deel van uit. Wie interesse toont in het genootschap en een tijd meeloopt, wordt op een geschikt moment voorgesteld aan de gemeenschap. Evenzo is er aandacht voor degenen die de gemeenschap verlaten, om uiteenlopende redenen, zoals een verhuizing of het afscheid van het genootschap. In alle gevallen is een zorgvuldige afstemming met de betrokkenen essentieel.

Scan voor de achtergronden of recente ontwikkelingen bij hoofdstuk 4 de QR-code.

De gemeenschap

is een

bezield verband

waar men

zich thuis

kan voelen.

Hoofdstuk 5

De gemeenschap

a) Leerhuis en herberg

De gemeenschap wordt vaak een *leerhuis* genoemd - een plek waar waarden worden overgedragen en overgenomen. Dit gebeurt niet alleen van ouderen naar jongeren; velen leren er van jongs af aan ook van de ervaringen van anderen.

Binnen de gemeenschap delen mensen persoonlijke en vaak intieme ervaringen rond ingrijpende gebeurtenissen. Dit doen ze met mensen met wie ze in het dagelijks leven geen directe betrekking hebben, maar die ze soms al tientallen jaren kennen. Ook in gezamenlijke activiteiten biedt de gemeenschap een *oefenplaats* - een omgeving waarin samenwerking en betrokkenheid worden ontwikkeld. Dit bijzondere aspect van het gemeenschapsleven bouwt zich in de loop der jaren op en versterkt de onderlinge verbondenheid.

Toch is een gemeenschap veel meer dan wat we op het eerste gezicht zien of meemaken. Persoonlijke en collectieve ervaringen uit het verleden blijven doorwerken en vormen een gedeelde cultuur. Dit creëert een gevoel van verwantschap tussen de mensen die deel uitmaken van de gemeenschap en draagt bij aan haar unieke identiteit. Wie een gemeenschap binnenkomt, merkt dit direct. Het is niet tastbaar of precies aan te wijzen, maar het is voelbaar aanwezig.

Daarnaast wordt de gemeenschap ook wel een *herberg* genoemd - een plek waar men zich veilig en geborgen kan voelen. In tal van diensten zijn vrede en verzoening tot leven

gebracht en verdiept. De gemeenschap biedt een inspirerende omgeving waar idealen en zingeving worden versterkt, en waar geloof in zichzelf en gevoel voor eigenwaarde kunnen groeien. Het is een bezield verband waarin mensen tijdelijk samenkomen, zich thuis voelen en elkaar daarna weer loslaten om hun weg door het leven te vervolgen.

Achtergrond: De gemeenschap: een wereld van verschil
Scan de QR-code aan het einde van het hoofdstuk.

b) Liturgische kalender

Een liturgische kalender helpt ons om ieder jaar op vaste momenten stil te staan bij belangrijke gebeurtenissen, zoals religieuze feesten en bijzondere ontmoetingen. Dit cyclische karakter weerspiegelt de invloed van de seizoenen op ons levensritme. Deze terugkerende momenten verbinden zich met de lineaire tijd van ons leven - die verloopt van geboorte tot overlijden. De samenkomst van cyclische en lineaire tijd maakt deel uit van de kosmische samenhang waarin de mens leeft.

Religieuze tradities, waaronder de onze, ontwikkelen eigen liturgieën vanuit de behoefte om deze terugkerende momenten steeds opnieuw te markeren. De bijbehorende rituelen en vieringen groeien uit tot tradities die een lange geschiedenis kunnen krijgen en een essentieel onderdeel worden van onze identiteit. Ze vertellen wie wij zijn en waar wij vandaan komen.

De apostolische liturgische kalender helpt ons om het jaar te ordenen in periodes en bijzondere dagen. Dit biedt structuur aan onze religieuze feesten en ontmoetingen, waardoor ze meer betekenis krijgen en ons gevoel van verbondenheid binnen de gemeenschap wordt versterkt.

Onze liturgische kalender bestaat uit de volgende ontmoetingen:

- **Nieuwjaarsdienst** en **Landelijke Nieuwjaarsontmoeting**

- **Pasen** (Palmzondag, Stille Week, Pasen)
 - Landelijke ontmoeting Palmpasen
 - Stille Week, plaatselijk of in district
 - Eerste Paasdag, plaatselijk

- **Pinksteren** – Gemeenschapsviering

- **Kerst**
 - **Kerstwijding**
 - **Kerstviering**

- **Oudejaarsviering**

*Achtergrond: Het apostolische liturgische jaar uitgewerkt.
Scan de QR-code.*

Scan voor de achtergronden of recente ontwikkelingen bij hoofdstuk 5 de QR-code.

Het woord

heilshandeling

draagt de

betekenis van

‘heel worden’

in zich.

Hoofdstuk 6

Heilshandelingen en rituelen

Soms schieten woorden tekort. Er zijn momenten waarop je ervaart dat je leven deel uitmaakt van een groter, ondoordringelijk geheel. Denk aan geboorte en dood, de overgang naar volwassenheid of het aangaan van een duurzame relatie. Het helpt om dit soort momenten te markeren.

Om de religieuze beleving van erediensten te versterken, kunnen we gebruikmaken van de kracht van overgangsrituelen. We proberen de oorsprong van een ritueel te benaderen door uit te gaan van de ervaring van de gebeurtenis zelf. Bij de doop staat de geboorte centraal, bij het sluiten van het levensboek het sterven - de twee grootste passages in het scheppingsproces dat zich in het leven van elk mens voltrekt. Daarnaast zijn er twee andere overgangsmomenten waarin ingrijpende, persoonlijke keuzes worden gemarkeerd: de keuze voor eigen verantwoordelijkheid bij het begin van de volwassenheid en de keuze voor een duurzame relatie met een levenspartner.

Het woord *heilshandeling* draagt de betekenis van 'heel worden' in zich. Door middel van een symbolische handeling verbinden we deze vier belangrijke momenten in het leven met het scheppingsproces. Het ritueel in de eredienst helpt ons om binnen de gemeenschap uitdrukking te geven aan ervaringen die onszelf overstijgen. Het opent als het ware de deur naar een diepere werkelijkheid van wat ons overkomt.

Rituelen zijn mogelijk ontstaan uit de menselijke behoefte om betekenis te geven aan het ongrijpbare. *Rites de passage* zijn al eeuwenlang levend gebleven en zullen ook in de toekomst worden doorgegeven. Zelfs in een tijd van secularisatie blijft de behoefte aan rituelen bestaan.

Bewustwording van de betekenis van rituelen brengt ons ertoe om gevoelens van verantwoordelijkheid, dankbaarheid, vreugde of verdriet expliciet op te nemen als onderdeel van een heilshandeling. Overgangsmomenten in het leven van één persoon of enkele personen raken de hele gemeenschap. Dit gebeurt al generaties lang en zal blijven gebeuren zolang gemeenschappen bestaan.

Rituelen verbinden ons niet alleen met elkaar, maar ook met het verleden en de toekomst. Ze maken voelbaar welke gevoelens leven, welke idealen we willen waarmaken en welke beloftes we uitspreken - hardop in een eredienst, zodat iedereen het kan horen. Dit is hoe een levende cultuur en traditie vorm krijgt.

Binnen de traditie van het Apostolisch Genootschap zijn er vier heilshandelingen:

- Doop

Tijdens een eredienst vieren we het wonder van nieuw leven, dat we zien als een geschenk. De voorganger raakt het voorhoofd van het kind aan met enkele druppels water.

De ouders beloven hun kind een stabiele basis te geven en het op te voeden tot een liefdevol mens. De gemeenschap heet het kind welkom en neemt het op in haar midden.

De doop symboliseert daarmee niet alleen de verbinding met de familie en de gemeenschap, maar ook met de apostolische cultuur.

- Confirmatie / lidmaatbevestiging

Bij de confirmatie of lidmaatbevestiging bevestigt iemand zijn of haar medeverantwoordelijkheid voor het nastreven van het ideaal van het genootschap: *in liefde werken aan een menswaardige wereld.*

Deze belofte kan worden afgelegd vanaf 18 jaar.

- Huwelijksbevestiging

Hoewel het ritueel de naam *huwelijksbevestiging* draagt, is het ook bedoeld voor partners met een samenlevingscontract of geregistreerd partnerschap. Het geldt ook voor partners van gelijk geslacht en voor stellen waarvan één van beiden niet apostolisch is.

Tijdens het ritueel geven de partners elkaar de rechterhand als symbool van hun liefde en inzet om elkaar gelukkig te maken. De voorganger omvat hun handen met de zijne, waarmee hij hun liefde verbindt met het grotere geheel. De aanwezigen gaan staan als teken van betrokkenheid.

- Sluiten van het levensboek

Wanneer iemand overlijdt, sluiten we tijdens de eredienst symbolisch zijn of haar levensboek. Deze metafoor verwijst naar het leven van de overledene, met alles wat daarin heeft plaatsgevonden.

De aanwezigen gaan staan als teken dat zij het licht van de liefde brandend zullen houden.

Scan de QR-code voor actuele informatie over de heilshandelingen.

Scan voor de achtergronden of recente ontwikkelingen bij hoofdstuk 6 de QR-code.

Scan de QR-code voor deze gids in pdf-formaat.

APOSTOLISCH
GENOOTSCHAP
